

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Incllyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
proprietary Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Qvartum

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput VI. (a) Vrbanus III. Florentino Episcopo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74533](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74533)

memoratus Vv. intenderet ducere in uxorem, licet ipsum ne hoc facere aliquatenus attentaret, monueris diligenter, ipse nihilominus extra civitatem furtim cum alia sponsalia & nuptias temere celebravit. Verum cum factum inquirere laborares, ut secundum illud procederes, supradictus Vv. rei seriem, prout factum fuerat, explicans, & exponens, ad audientiam nostram dicitur appellasse. Unde f. t. per A. f. m. quat. si res ita processit, prætaxatum virum ap. rem. ad legitimam uxorem per excommunicationis sententiam redire compellas, & inuncta ei pœnitentiâ de commisso adulterio cum secunda, maritali affectione ab ipso facias pertractari.

NOTÆ.

1. (a) **Clemens III.** Ita legitur in secunda collectione, sub titul. de clandest. despons. c. 3. nullibi tamen exprimitur cui rescribat Pontifex.
2. (b) **Capitulo tuo, & aliis veris discretis.** Quia in his negotiis arduis Episcopus cum consilio Canonorum, immo & Clericorum sententiam proferre debet, ut probavi supra in cap. porro, verbo *Judicio Ecclesie.*

COMMENTARIUM.

3. **C**ertum est, propter adulterium matrimonium dissolvi quoad thoram, & cohabitationem, cap. significasti, c. gaudemus, hoc titul. c. ex parte, de spons. c. una, de procurat. c. si vir. c. intelleximus, c. final. de adulteriis; quod etiam in adulterio à viro perpetrato procedit, c. idololatria 5. 28. q. 1. c. si quis uxorem 1. 32. q. 1. c. præceptum 32. q. 5. c. final. ead. q. c. *Apostolus* 3. 32. q. 7. probant *Bellarminus lib. 1. de matrim. c. 14. §. sunt autem,* *Didacus Perez in l. 2. tit. 15. lib. 8.* *Barbosa in rubric. solut. matrim. 2. p. n. 3.* *Macedo lib. 4. de clavibus Petri, de matrim. lib. 4. c. 6.* *Valenzuel. consil. 144. per totum.* Ratio est, nam conjux cum per adulterium frangat bonum fidei, c. omne 27. q. 2. c. 1. 32. q. 6. rectè potest innocens illum dimittere, nam frangenti fidem fides frangatur eidem, l. si instituta 27. ff. de inoffic. testam. l. cum proponas, C. de pactis, c. pervenit 3. de jurejur. c. si infidelis 28. q. 2. l. si convenerit, ff. pro socio. *D. Thomas in 4. dist. 35. quæst. 1. art. 1. & Sotus ead. q. art. 1.* non tamen quoad vinculum dissolvi eo casu matrimonium latè probavi in c. 6. *Concl. Il. liber.* ubi exposui diffiilem locum *D. Matthæi,* etsi noviter contrarium defendat, cautè semper legendus *Arniseus de jure conub. c. 5. sect. 7.* Sunt tamen aliqui casus, in quibus propter adulterium: nec quoad thoram divortium fieri potest. Primus est, si uxor vim passa sit, cum resistere non

possit sine gravi periculo mortis, aut infamiæ, l. vim passam, C. ad leg. Jul. de adult. quo modo intelliguntur textus in c. revera, c. ita tamen 32. q. 5. Secundus est, si ambo conjuges adulterium commiserint, c. significasti, hoc titul. Tertius si vir patiatùr uxorem adulterari, c. discretionem, de eo qui cognovit consanguineam, l. viro, l. cum mulier, ff. solut. matrim. ubi eam rationem assignat *Scævola: Cur improbat maritus mores, quos ipse ante corrupit, vel postea probavit.* Quartus, si post adulterium uxor reconciliata est marito suo sponte, & certiorata de adulterio, c. si quis, cap. de benedicto, cap. quod autem 32. q. 1. Quintus casus est, si uxor per ignorantiam cum alio viro concubuerit, credens se à marito suo cognosci, c. in lectum 34. l. vel putans maritum absentem mortuum esse, cum alio matrimonium contrahat, c. cum per bellicam 34. q. 1. Tandem si post divortium innocens adulterium commiserit, redintegratur matrimonium, ex præsentis textu: & non solum hæc redintegratio fit judicis officio, ut male existimavit *Glossa in c. Apostolos* 32. q. 7. verum etiam actione ad id uxori competente, ut docent *Butrius in præsentis, n. 13.* *Covarr. in 4. 2. p. c. 7. §. 6. n. 5.* *Gregorius Lopez in l. 8. tit. 1. part. 4.* Ratio est, quia quamvis post divortium factum ex causa adulterii cohabitatio quoad mutua servitia separata sit, c. dixit Dominus 32. q. 1. non tamen est sublata quoad bonum fidei, cum hoc semper duret, cum duret matrimonii vinculum: ac per consequens negari non potest, maritum per subsequens adulterium uxori injuriam irrogasse, ob quam illi competit actio ad redintegrandum matrimonium. Nec obstat textus in c. factum, de reg. jur. lib. 6. juncta lege nec-non, ff. de itinere. Nam principium illius textus procedit quotiens nulla adest justa causa ad retractandam divortii sententiam, secus verò si legitima causa interveniat, quia tunc potest sententia divortii retractari, c. 2. de purg. vulgari, l. admonendi, ff. de jurejur. l. 1. C. de re judic.

CAPUT VI.

(a) Urbanus III. Florentino Episcopo.

DE illa verò, quæ viro labente in hæresim, ipsius consortium declinavit, utrum revertente illo ad catholicam unitatem, ad redintegrandum matrimonium sit cogenda: videtur nobis, quod si mulier ab eo, eâ dumtaxat intentione discessit, ut lapsus in hæresim tædio pariter, & confusione affectus, se ab errore suo converteret, ei cum reverfus fuerit, reddenda est, quæ etiamsi reverti noluerit, compellatur. Si verò judicio Ecclesiæ ab eo sine spe matrimonii redintegrandi recessit, ad recipiendum illum nullatenus dicimus compellendam.

NOTÆ.

1. (a) **U**rbanius III. Ita etiam legitur in prima collectione, sub hoc titulo. cap. 5. ubi additur pars capituli litterarum, ut cognoscatur, in presenti referri partem textus in cap. 3. de conjug. leprof. cujus tertia pars extat in cap. de uxore, de sepulturis.

COMMENTARIUM.

2. **I**nter catholicum & hæreticum non licet contrahitur matrimonium, cap. cave 9. 28. quest. 1. Synodus Laodic. can. 31. ubi: *Non oportet cum omni hæretico matrimonium contrahere.* Agathense cap. 67. Carthag. 3. can. 11. Synodus 6. in Trullo can. 53. Concil. Chalcedon. can. 13. Solorzanus tom. 1. de jure Indiar. lib. 3. cap. 5. n. 17. Suarez contra Reg. Angliæ, lib. 3. cap. 4. n. 9. Transiera de polyg. q. 17. Araujo disput. 11. q. morali, per totam. Serrarius in opusc. de matrim. cathol. cum hæret. cap. 1. Sanchez lib. 7. de matrim. disput. 72. Basilius in append. ad lib. de matrim. cap. 1. Gutierrez eod. tract. cap. 104. probavi latè in can. 18. Concil. Illiber. Et si postquam orthodoxi matrimonium celebraverint, alter eorum in hæresim prolatur, matrimonium dissolvitur, cap. non solum, cap. idololatris 28. quest. 1. cap. final. de convers. conjug. probavi supra in cap. porro, vel iudicio Ecclesiæ; si postea respicit hæreticus, Ecclesiæque reconcilietur, utrum innocens teneatur eum recipere, redintegrandumque sit matrimonium? Et Urbanus III. in presenti, Cælestinus in cap. 1. de convers. infidel. censuerunt, iudicio Ecclesiæ matrimonium ob hæresim separatum, non esse redintegrandum; secus verò si propriâ auctoritate conjux disces-

rit, qui tenetur recipere reconciliatum. Innocentius III. in cap. sequenti, decisâ quæstione, quando liceat conjugi Catholico ad secundas nuptias transire, alio in infidelitate relicto, aut renuente cohabitare sine contumelia Creatoris, in calce textus ait: *Per hanc etiam responsionem illa solvitur quæstio, quâ queritur, utrum ad eum, qui vel ab hæresi, vel infidelitate revertitur, is qui permansit in fide, redire cogatur.* Sed ego clariorem sententiam optabam, cum tantum Pontifex egisset de divortio quoad vinculum, non verò quoad thorum. Gregorius IX. in cap. final. de convers. conjug. expressè docet, licere conjugi innocenti invito hæretico, etiam post reconciliationem religionem ingredi. Pro quorum iurium conciliatione varia adduxerunt Abulensis in cap. 19. Matthei, q. 70. Castro de iusta hæret. punis. lib. 2. c. 7. columna 3. Covarr. in 4. 2. p. c. 7. §. 5. n. 5. Dartis ad 28. q. 1. Barbola in rubric. solus. matrim. p. 2. n. 21. & 22. Hurtado de resid. tom. 2. resol. 5. per tot. Gutierrez lib. 2. canonic. q. 17. n. 37. ex quorum sententia dicendum est, conjugi innocenti propriâ auctoritate discedenti licere ad religionem transire, ob specialem religionis favorem, d. c. final. de convers. conjug. Si autem velit in fœculo remanere, etiam conjugem reconciliatum, non est audiendus, immò tenetur recipere reconciliatum, cum divortium hoc non sit perpetuum, ut in casu adulterii carnalis; sed temporale, donec revertatur hæreticus ad fidem, quam negavit. Sed si auctoritate Ecclesiæ divortium factum est ob hæresim alterius ex conjugibus, etiam post ejus reconciliationem non tenetur innocens illum accipere, ut latè probant Hurtado supra, sub resol. 2. alter Hurtado de fide, disput. 76. sect. 6. sub sect. 5. n. 101. quia Ecclesiæ in pœnam tam immanis delicti potuit divortium perpetuum statuere, ut ipse probat. Quo modo accipiendus est Urbanus in presenti, & Alfonso noster in l. 2. tit. 10. part. 4. Et licet regulariter divortium fiat ob hæresim, non assignatâ pœnâ perpetui divortii, verius est teneri innocens recipere reconciliatum, ut docent Glof. finalis in c. quanto, hoc titulo. & in cap. final. de convers. conjug. Julius Clarus verbo Hæresis, n. 5. Sotus in 4. distinct. 39. q. unis. & ex D. Thoma, & aliis Bellarmin. lib. 1. de matrim. c. 14. Christineus tomo 1. decis. 330. Matienzo in princip. tit. 10. lib. 5. recapit. et si contrarium teneat Simanchas de Catholic. tit. 40. num. 16. Thomas Delbene p. 1. de officio Inquisit. dubitat. 153. sect. 5.

CAPUT VII.

(a) Idem Ferrariensi Episcopo.

Quanto magis novimus te in canonico jure peritum, tanto fr. amplius in Domino commendamus, quod in dubiis quæstionum articulis ad Ap. Sed. recurris, quæ disponente Domino cunctorum fidelium mater est, & magistra, ut opinio, quam in eis quondam habueras, dum alios canonici juris peritiam edoceres, vel corrigatur per Sed. Ap. vel probetur. Sanè tua nobis fraternitas suis litteris intimavit, quod altero conjugum ad hæresim transeunte, qui relinquitur, ad secunda vota transire desiderat, & filios procreare; quod utrum possit fieri de jure, per easdem litteras nos duxisti consulendos. Nos igitur consultationi tuæ de fratrum nostrorum consilio respondentes, distinguimus, licet (b) quidam prædecessores nostri sensisse aliter videantur, an ex duobus infidelibus alter ad fidem catholicam (c) convertatur; vel ex duobus fidelibus alter labatur in hæresim, vel decidat in Gentilitatis errorem: si enim alter infide-